

Краток документ за застапување

ОПШТИНА БЕРОВО

**ПРЕДИЗВИЦИ И МОЖНИ РЕШЕНИЈА ЗА ПРОБЛЕМИТЕ СО КОИ
СЕ СООЧУВААТ РОМИТЕ**

АВТОРИ:

Алберт Мемети

Надире Реџеши

Вовед

Општина Берово е сместена во најисточниот дел на Република Македонија на самата граница со Република Бугарија, со вкупно население од 13,941 жители од кои 459 се Роми. Унапредувањето на позицијата на Ромската заедница претставува сериозен предизвик пред се поради немањето на доволно работни места во општината, при што се случува лица со високо образование да работат на позиции каде што е потребно средно образование.

Ваквиот феномен е причина младите да се иселуваат од општината и излезот да го бараат во главниот град или пак во земјите на ЕУ. Додека, не-ромското население емигрира на легален начин со набавка на бугарски пасоши, Ромите излезот го барат во барањето на азил во западноевропските земји. Во поново време со појавување на посреднички агенции за работа во странство, се поголем број на квалификувани Роми ја искористуваат оваа можност за подобар живот надвор од Македонија.

Во однос на проблемите со кои Ромската заедница се соочува, во рамки на работилницата¹ со локалните претставници, невработеноста и сиромаштијата се идентификувани како клучни приоритети на кои треба да работи општината. Предизвиците се уште поголеми имајќи ја во предвид структурата на локалната економија како и идниот потенцијал. Во изминатиот период, локалната самоуправа ја подобри инфраструктура во ромските населби преку изградба на улици, водоводна мрежа и потпорни ѕидови. Дополнително, околу 14 социјални станови се распределени за Ромите.

Невработеноста е еден од најголемите проблеми, особено невработеноста на младите чија стапка на невработеност е 67%. Кога станува збор за Ромите, невработеноста изнесува околу 10% (137 Невработени). Потенцијалите за развој на општината главно се гледаат во развој на туризмот, мала, лесна и незагадувачка прехранбена индустрија и планско користење на шумските ресурси, кои може да генерираат вработување.

Целта на овој документ за јавни политики е да ги идентификува приоритетните проблеми со кои се соочува Ромската заедница во Берово и да даде препораки за надминување на истите со цел вклучување на Ромите на локално ниво.

ЛИЧНА КАРТА НА ОПШТИНАТА

Површина: 595 км²,
Население: 13,941 жители,
Густина на населението: 23,4
жители на м², Роми: 459,
Просечна старост на
населението 39 години, Две
основни училишта, Центар за
Социјални работи, Здравствен
дом, Околу 15 Роми
вработени во јавниот сектор,
генерално на ниски раб.
позиции (чистачи, комунално
претпријатие) 137
Невработени Роми, 89 Жени

¹ Работилница на ИнСоК со претставници од локалните самоуправи при проектот „ROMA ACTION + civic engagement of local community“ Повеќе информации за проектот се достапно на <https://goo.gl/VrnHWw>

Анализа на проблемите

Вработување

Најголем дел од невработените лица се неквалификувани работници (41,4%), со средна стручна спрема се 26,9%, додека најмал дел (9,7%) се лица со вишо и со високо образование. Стапката на невработеност изнесува 31.9%, каде од вкупно 2.681 невработено лице, 1.114 (41,6%) се жени. Невработеноста на младото население на возраст од 15 до 24 години изнесува 67,3%. Источниот регион, на кој припаѓа општината Берово има далеку пониска стапка на невработеност со 17% а исто така и стапката на вработеност во овој регион е повисока во однос на Берово и изнесува 49.4%. Друга карактеристика на невработеноста во општината е долгорочната невработеност. Од вкупниот број невработени лица, 31,5% чекаат на вработување осум и повеќе години. Најголем дел од невработените лица се неквалификувани работници (41,4%), со средна стручна спрема се 26,9%, додека најмал дел (9,7%) се лица со вишо и со високо образование.

Според процените на локалниот Центар за вработување, како најзагрозена категорија граѓани од аспект на вработувањето се посочуваат лицата кои завршиле високо образование. Кај нив постои согласност и интерес да се вработат и на работни места за кои е предвиден понизок степен на образование и за работи што се помалку платени. Во однос на корисниците на услуги од социјална заштита, потребно е да се разгледаат можностите за стимулирање на нивно вработување преку законски мерки за поволни услови и директна поддршка (плаќање придонеси за подолг временски период).

Побарувачката на работна сила е мала и не може да придонесе за значително намалување на невработеноста. Сепак, неповолна е старосната структура (поради големиот удел на постарата, средовечна работна сила), како и половата структура (поголем е бројот на невработени мажи, а поголема е побарувачката за женска работна сила)

Во поглед на јавниот сектор вработени се 14 Роми, пред се во претпријатието за комунални услуги (14) и еден Ром/ка вработен/а во болницата. Ова се пред се ниски позиции, за кои е потребно само основно образование.

Препораки

Од анализата произлегува дека општината Берово се соочува со структурни проблеми – „задушена“ локална економија, кои значително го ограничуваат полето на дејствување кон Ромската заедница. Општината пред се треба да вработени кон надградба на капацитет на вработените во пишување и спроведување проекти како и да изнајде соодветни решенија за привлекување донатори и странски инвеститори во општината. Препораките во овој дел ќе бидат насочени кон сите засегнати страни кои придонесуваат и работат за развој на Ромската заедница и социо-економско вклучување на Ромите во општеството.

Препораки за домување:

1. Шеми за загарантиран месечен приход . Со оглед на тоа дека социјалните трансфери повеќе не се ефикасни и мотивираат пасивно однесување, во Македонија се отвори дебата за минимален загарантиран приход на секое семејство. Според експертите, тој би им се давал само на оние луѓе кои живеат во сиромаштија и би бил условен со учество во работни програми или прифаќање на понудена работа. Неговата цел би била извлекување на корисниците над линијата на сиромаштија, која во моментот, според Државниот завод за статистика, изнесува месечно околу 200 евра за домаќинство.

2. Изградба на социјално претпријатие. За да се основа социјално претпријатие, потребно е пред се да се донесе Законот за социјално претприемништво за да се дефинираат олеснителните околности. Со оглед на тоа дека општина Берово најголем потенцијал има во полето на туризмот, земјоделството и сточарството, идеално е да се размисли за изградба на хотелски капацитети, како и погон за процесирање на зеленчук. На овој начин голем број од Ромите и останатите социјални категории кои се невработени ќе имаат директна корист од основање на социјално претпријатие.

Препораки за вработување:

1. Развој на земјоделство, пчеларство и сточарство. Имајќи ги во предвид потенцијалите на општината, Ромското население треба да преориентира кон стекнување вештини и знаења за одгледување на одредени земјоделски грани. Постојат голем број на можности особено од ЕУ фондовите за развој на земјоделство, пчеларство и сточарството. Општината треба да го стимулира со давање државно земјиште, почетен капитал или одреден добиточен сток на млади Роми за почнување на сопствен бизнис. Неопходна е тука и соодветно менторство од страна на искусни лица поради тоа што се потребни специфични вештини.

2. Интензивирање на локалниот економски развој и поголема економска размена со Република Бугарија. Блискоста на Бугарија особено оди во прилог на општината Берово поради можноста на вмрежување со останати општини од Бугарија и заедничко аплицирања на ИПА проекти за прекугранична соработка. Ова е особено битно за бизнис секторот со што се отвораат нови можности локалните компании да најдат партнери, разменат искуства, отпочне заедничка иницијатива и слушнат лекции како навремено да се адаптираат кон барањата на ЕУ. Дополнително, отворањето на граничен премин исто така може да придонесе за стимулирање на економијата.

3. Преквалификација и доквалификација на работната сила за да одговори на локалните потреби на пазарот на труд. Потребна е преквалификација на Ромите во следните позиции поврзани со туризам – рецепционер, келнер, работа со програми со цел да се одговори на дефицитот на кадар во ова поле.

4. Стимулирање на претприемништвото и пристап до финансии. Општината заедно со централна власт треба да го стимулира отворањето на нови компании преку создавање на гарантен фонд за да го олесни пристапот до финансии на овие фирми за нивен понатамошен раст. Како можност и имајќи во предвид традиционалните активности на населението потребни се стимулации и поттикнување на веќе одумрените занаети и развој на традиционалното занаетчиство кое може да допринесе за поголем развој на туризмот како еден од столбовите согласно Стратегијата за локален економски развој на Општина Берово.

Библиографија

1. Стратегија за социјално вклучување, социјална заштита и намалување на сиромаштијата во Берово, МТСП, 2011 година
2. Преглед на невработени лица според етничка припадност, АВРМ 2017 година
3. Стратегија за локален економски развој на општина Берово 2014 – 2019, општина Берово
4. Стратегија за туризам на општина Берово